

Sərhədlərdən Kənarda



Yazıcının azərbaycanlı olduğunu nə müəyyən edir? Bir azərbaycanlı şair edən nədir? Buna səbəb onun damarlarında axan qandırımı, ya hüceyrələrini təşkil edən DNT-dirimi?

Şübhəsiz ki, dünyagörüşünün və ifadə tərzinin formalaşmasında yazıcının bioloji quruluşundan daha çox onun həyat təcrübəsi və düşüncə tərzini rol oynayır.

Hər hansı bir böyük yazıcının amalı öz dünyasında aşkar etdiyi lakin bütün bəşəriyyətə aid edilə biləcək həqiqətləri bütün icimaiyyətə çatırmaqdır. Belə əsərlərin mövzusu və baş verdiyi şərait konkret olaraq yer kürəsinin hər hansı bir hissəsinə və ya tarixin hər hansı bir dövrünə aid olsa belə o, heç bir milli sərhədlər tanımır.

Betti Bleyer 1993-cü ildə yaradılmış Azərbaycan İnternəşnl jurnalının yaradıcı redaktorudur. Son 12 il ərzində o Los Angeles şəhərindən Bakıya dəfələrlə səfərlər etmişdir. O, ilk şəxsdir ki, şe'r yazmağa başlamasının əsas səbəbini Azərbaycanla, Azərbaycana xas mədəni nüanslarla və orada şahidi olduğu həyat tərzini ilə bağlayır, yaşadığı bu həyat təcrübəsinin onun şəxsi düşüncələrinin formalaşmasına təsir etdiyini etiraf edir. Bu səbəbdən də biz onun bəzi fikirlərini bura daxil edirik. 2003-cü ilin yayında o ilk dəfə əlinə qələm alaraq özünü şe'rlə ifadə etmək qərarına gəlmişdir.

Bu ilk dəfədir ki, onun şe'rləri ingilis və azərbaycan dillərində dərc olunur. Bu şe'rlər içərisində yalnız, "Demokratiya Yox Deyə Bilmək Hüququdur" şeri İsveç təşkilatı olan Millətlərarası Sülh və Gələcək Tədqiqat Təşkilatının internet saytında nəşr olunmuşdur. Bunun üçün TRANSNATIONAL.org saytına baxa bilərsiniz. Burada dərc olunan şe'rləri azərbaycan dilinə Aynurə Hüseynova tərcümə etmişdir.

Bədirlənmiş Ay

(Los Angeles, 2003)

Gördünmü keçən gecə
Dünyanın o başında peyda olan
Bədirlənmiş füsunkar ayı?
Axşam erkəndən
O Ay şərq səmələrində qalxaraq
Şam və palma arasından
Gözqamaşdıncı işıqla parladi.
Elə yaxın göründü ki,
Əl uzadaraq toxunmaq istədim,
Toxunardım
Əgər bilsəydim ki, sən də
Toxunardın—
Toxuna bilərdin.

Sisfus

(2003)

Yenə də dağlardaşam,
Ətəklərlə qalxıram ağır-ağır,
Nəzərlərim Qafqaz dağlarının zirvələrində gəzir,
Cəsarətlə,
Dincəlmiş halda

Yenidən dırmaşıram.

Bəlkə də lənət deyil, bir xoşbəxtlik imiş – Dağa yük qaldıran Sisfusun əbədi əzabları.

Təsəvvür elə, necə bədbəxtlik olardı

Əgər bütün yollar üzəşəği olsaydı.

Demokratiya

(Los Angeles, 4 iyul, 2003)

"Yox" deyə bilmək hüququdur

Demokratiya

Lakin hərdən yox,

Həmişə.

Diktatorlar bizi "bəli" deyərək boyun əyməyə məcbur edirlər,

Neyçün dünya liderləri

"Yox" demək haqqını məndən oğurlayırlar?

Neyləmək gərəkdir görəsən,

Yenidən bir həcəyə sığan

Lakin hər şeyə qadın bu qüdrətli kəlməni,

"Yox"!

Demək haqqını geri almağa?

Quahibo Hindusu

(Yay 2003. 1981-ci il, Kolumbiya, Korosita hindularının xatirəsinə)

Bir dəfə Kolumbiya cəngəlliyinin dərinliklərində,

Ən yaxın yoldan iki günlük məsafədə,

Gündən dəris çatlamış, əyilib balacalaşmış

Bir qocaya rast gəldim.

Bu gündən qaralmış sadə qocanın

Doğum kağızı belə yox idi,

Hətta özü də bilmirdi

Yaşının neçə olduğunu.

Yaşı altmışdır deyə düşündük,

Övladlarına və nəvə nəticələrinə baxaraq.

Mən sadələhv, müştəbəhcəsinə ,

Palma zoğları ilə örtülmüş

Toz-torpağa bürünmüş

Daxmasının qarşısında,

Skamyada oturan bu qocanın

Qarşısında dayanıb

"25 ölkədə olmuşam" deyərək öyündüm.

Mənə səmimi nəzər salaraq, çox adicə və,

Müdrükləklə soruşdu:

"Tapdınımı axtardığını?"

Tut Ağacı

(Bakı, iyun, 2003. ABŞ-ın İraqa hücumu nəticəsində sayı ən azı 10.000-ə çatmış İraq mülki əhalisinin həlakından sarsılaraq)

BZLair

Dünən gecə
Amansız küləyin acgöz dilləri
Divan etdi Tut ağacına
Bütün dadlı, zərif meyvələrini
Səpələdi yerə
Yoldan keçən naməlum maşınların qarşısında.

Tozlu meyvələr
Bənövşəyi rəng aldı,
Həyat şirəsi küçələrə yaxıldı.

Ağacda bir tut belə qalmadı,
Bu il itirildi,
İtirildi həmişəlik.

Yenə yay gələcəmi gələn il?
Fərqi varmı
Bu il məhv olmuşlara?

Bağdad Uzunqulağı

(Yay 2003. ABŞ-ın Bağdadı bombardman etməsi nəticəsində yaranan qarışıqlıqdan təsirlənərək)

Ey, hisli-paslı, bürkü Bağdad küçələrində
Maşın tıxacının düz ortasıyla
Ağır-ağır irəliləyən gözlüklü uzunqulaq,

Hərərət qalxır,
Ehtiraslar coşur
Doludur ur havanı qarğış, ədəbsizlik, lənət,
Çaşqınlıq, qəzəb, nifrət, təqsir.

İşiq yox,
Qayda yaratmağa svetafor yox,
Xaosu yatacaq bir qüvvə yox.

Ey gözlüklü uzunqulaq,
Sağdan soldan göz yumaraq
Bu dünyanın hərcmərçiliyinə
Sənin kimi biganə olmaq istəyirəm.

Qoy sənə qoşulmuş,
Ağır-ağır irəliyə addımlayaq.
Mənzil—qarşıdadır,
Yol verin,
Çatdıracağım yüküm var.
Ey hisli-tozlu, bürkülü Bağdad yollarındaki
Gözlüklü uzunqulaq.

İlk Qorxum

(Bakı, yay 2003)

İlk qorxduğum anı xatırlayıram.
Uşaq idim.
Sevərdim ayaqyalın qaçmağı

Çəmənlikdə itmiş
Tennisidəki kiçik kəndimizdə.

Eşşəkansının sancması,
Xatırladığım ilk qorxum idi.
Onda qaçaraq anamın qucağına atılmışdım,
Ağlamışdım.
Sonra birlikdə tikani çıxarmışdıq.

Amma bu gün dünyam doludur qorxularla,
Təbii fəlakət qorxusu—
Külək, sel, zəlzələ, günəş

Təyyarə qəzasına səbəb
Bəşər övladının etinazıslığı qorxusu,
Korrupsiya qorxusu,
Gecələrin birində
Qapımın döyülməsi qorxusu.
Cismimə əzab verən
Xroniki xəstəliklər,
Epidemiyalar qorxusu.

Müdaxilə olunmaq qorxusu
Qəfil fəlakət, zərbə qorxusu,
Sevdiklərimi itirmək qorxusu.

Hardadır mənim eşşəkərim?
Eh, necə dəyişmək istəyirəm
Bu günün bütün qorxularını
Dünənin eşşəkansı qorxusu ilə.

İnamsızlıq

(Yay 2003)

Daha gözəl məkan olardı,
Fikirləşirəm bu dünya
Əgər insanlar daha çox şer,
Mahni,
Sənət bilsəydilər.

Özümü aldadırammı?
Mənəviyyatın korlaşdığı,
Durgunluqda boğulduğu

Bu dəhşətli dövrün
Bitəcəmi bir zaman
Əgər biz ideallıqlar və imkanlar səltətinin
Açarını itirsək?

Şeytanı görürəm dörd tərəfimdə,
Yalan, haqsızlıq
Ədalətsizlik. Ölüm.

Mənə de ki, hər şey yaxşılaşmağa doğru gedir,
Yalan da mənə,
Aldat məni ümidlərlə.
İynə ucu qədər işiq ver mənə,
Çox inanmaq istəyirəm
Şübhə və inamsızlıqla özünü məhv edən bu dünyaya.

Rahatlıq

(Yay 2003)

Məsafə gizlədir təbəssümünü,
Yollar dumanladır baxışımı
Səkkiz min millik məsafədən
Oxuya bilmirəm gözlərini.

Səsini telefonda eşidib
Hiss etməyə çalışıram,
Korlar kimi.

Sakit, ilq səsin
Ağuşuna alır məni.
Körpətək gülüşündən təsirlənən
Qəlbimin yeganə istəyindən
Xəbər verir:
“Hər şey qaydasındadır”. ■

Azərbaycan ədəbiyyatı internetdə
azərbaycan latın əlifbasında
və ingilis dilində

AZERI.org

“Yox” deyə bilmək hüququdur
Demokratiya
Lakin hərdən yox,
Həmişə.

—Betti Bleyer